

Відокремлені члени речення. Відокремлені означення

8 клас
Стрембицька Л.А.

План уроку

1. Повторення вивченого про речення.
2. Ознайомлення з навчальним матеріалом про відокремлене означення.
3. Закріплення вивченого.
4. Домашнє завдання.

Речення -

це синтаксична одиниця,
що виражає певну думку,
має інтонаційну та
сміслову завершеність і
служить для спілкування.

Характеристика речення

1. За метою висловлювання - **розповідні, питальні й спонукальні.**
2. За емоційним забарвленням - **окличні й неокличні.**
3. За кількістю граматичних основ - **прості й складні.**

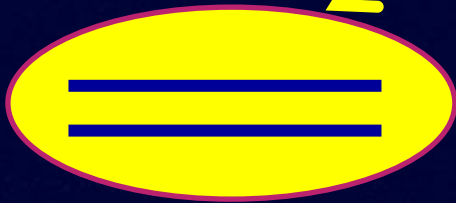

4. За наявністю головних членів прості речення поділяють на **односкладні** та **двоскладні**.

- **Двоскладні** речення мають два головні члени — і підмет, і присудок.
- **Односкладні** речення мають один головний член — або підмет, або присудок.

5. Види односкладного речення

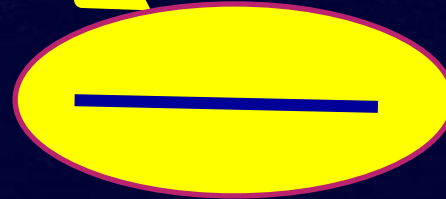

Означено-особове

Неозначено-особове

Узагальнено-особове

Безособове

Називне

6. За наявності чи відсутності необхідних членів речення - **повні й неповні.**

7. За наявності чи відсутності ускладнень -

ускладнені й неускладнені.

Ускладнююватися речення можуть такими компонентами:

- **звертаннями,**
- **вставними і вставленими конструкціями,**
- **однорідними членами,**
- **відокремленими членами речення.**

Відокремлені члени речення -

це такі другорядні члени речення, які виділяються в реченні для посилення їхнього змісту і значення.

Для в усному мовленні їх виділяють інтонацією, а на письмі - розділовими знаками - комою або тире.

Відокремлені члени речення

Означення

Яблука,
холодні
від роси,
ми
зриваємо
теплыми
руками.

Прикладка

Здібний
фізик,
Олекса
добре
знався на
поезії.

Додаток

У його
дворі,
замість
похилої
хатини,
стояв
великий
будинок.

Обставина

Плив
корабель,
роздираючи
хвилі, не
перший
день.

Відокремлене означення

- В умовах відокремлення означень головну роль відіграє **позиція** означуваного слова (слова, від якого ставиться запитання до означення) й **самого означення** (вираженого, як правило, прикметником, дієприкметником, прикметниковим або дієприкметниковим зворотами)

Увага!

- При відокремленні означень треба чітко розрізняти поняття означення та означуване слово:
- Історичний музей.
- Музей, створений меценатами.
- Створений меценатами музей.

Означення відокремлюється

1. Після – ос, дз

У дерев'яній клітці стояв
скелет, прикритий темно-
сірою просмоленою шкірою.

Хлопчик не поспішив далі
за всіма до орлів і сов,
напханих тирсою, і до
метеоритів, знайдених
наприкінці минулого
століття.

ОС, ДЗ

ОС, ДЗ

2. І після, і перед, якщо ОС = ОЗ

Особові займенники:

Я, МИ, ТИ, ВИ, ВІН, ВОНА, ВОНО, ВОНИ

ОС, ДЗ

ДЗ, ОС

ОС, ДЗ,

І все це відбувалося у воді, і здавалося, що ми стояли не на землі, а в міжхмарному темному просторі, і ми, розгублені в ньому, малесенькі, як річні піщинки.

- Напоєний запахом землі, старого листа, грибів та ожини, ти ростеш, підносишся над лісом і бачиш світ далеко-далеко поза городами.

ДЗ, ОС

- Він, суворий і красивий, стояв на кормі із веслом і дивився вперед поверх нас.

ОС, ДЗ, ...

- Тримаю вишиті старенькі рушники.
Давно забуті, горнутья до мене.

ДЗ,(ОЗ) ...

3. Далеко

ОС ... , ДЗ

ДЗ, ОС

Під час перерви Лілі сідала на
учительський стіл, гойдала довгими
ногами в строкатих панчохах і,
страшенно горда із загальної уваги,
перелічувала усі свої таланти.

4. Перед ОС уже є означення

...означення ОС, означення,
Означення ОС, означення,

- Ближче до старезного лісу, чорного, густого, ставало сумно.

Але за бажанням автора:

Музика, бадьора, чарівна, полинула через шкільне подвір'я.

Музика бадьора, чарівна полинула через шкільне подвір'я.

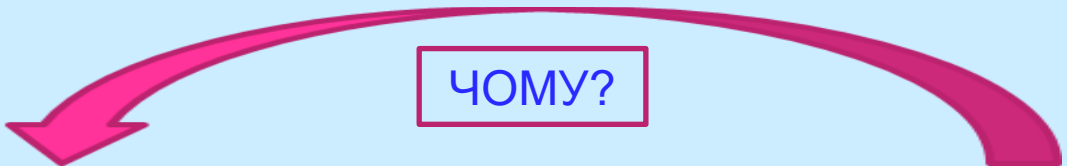
5. Є причина

ДЗ, ОС ...

Знесилений, кінь зупинився.

Налякані громом, курчата збилися до купи.

6. Типе

ОС.... – непоширене означення.

Нитками вишито сорочку – чорними й червоними.

Олеся йде сама дорогою – легка, витончена, пружка.

ОС.... – (а саме) означення.

Це вже звичка в мене така була - поговорити!

- 7. Неузгоджені означення - як перед, так і після означуваного слова.

Треба виділяти

Подали чудовий торт,
із вишнями й
горішками по біло-
рожевому кремі, з
шоколадом по краях.

Катерина, на високих
підборах, у новій сукні,
здивувала всіх.

За бажанням

Подали торт із
вишнями й горішками
по біло-рожевому
кремі, з шоколадом по
краях.

Не виділяємо означення

1. Прикметник, дієприкметник = присудку

Є

Дорога овіяна туманом віків.

Але:

Дорога, овіяна туманом віків,
стелилася переді мною.

2. ДЗ перед ОС + немає причини

- Умиті дощами поля раділи сонцю.
- Край моря сонце золотить укриті лісом гори.
- Над озером стояв оповитий серпанком загадковості ранок.
- Шумлять білим цвітом налиті сади навесні.

Тренувальні вправи

1. У якому реченні означення відокремлюється комою (розділові знаки вилучено)

А. Гудуть з вітрами до світання дощем оплакані сади.

Б. І тиха осінь мрійна яснолиста несла в серця надію і тривогу.

В. У снігу по коліно стоїть з хати винесена ялинка.

Г. Побите дощем поле ще й град поб'є.

Д. Здобутий працею сухар м'якший від дарованого бублика.

2. Не відокремлюється означення в реченні
(розділові знаки вилучено)

А. Ганна з її охотою до роботи безпосередністю
щирістю та привітністю теж якось одразу
сподобалася своїм новим знайомим.

Б. На голій одполірованій морозом до блиску
шматині землі розпросторився калачик.

В. Покинута людьми на довгі дні дорога помирає
в бур'яні.

Г. Досвітні огні переможні урочі прорізали
темряву ночі.

Д. Наляканий громовицею тихенько заіржав кінь.

3. Речення **Задоволені й усміхнені ... поверталися зі стадіону додому** ускладниться відокремленим означенням, якщо на місці крапок уписати слово

- А глядачі;
- Б футболісти;
- В тренери;
- Г футболісти й тренери;
- Д вони.

4. Прочитайте речення. На березі
хвилястої Десни стояло місто, оповите в
сни. Відокремлена в реченні конструкція
— це

А дієприслівниковий зворот;

Б дієприкметниковий зворот;

В прикметник із залежними словами;

Г дієприслівник.

Домашнє завдання

Перегляд відео за посиланням:

<https://youtu.be/q7E2p0vJoMA>

Виконати вправу 7 ,стор.132

- **Дякую за увагу!**

